

Tradycja chrześcijańska na Pawiaku

Misją Muzeum Niepodległości jest kultywowanie tradycji patriotycznych, a także zachowanie pamięci o bohaterach, którzy brali udział w działaniach niepodległościowych. Oddziały Muzeum: Muzeum X Pawilonu Cytadeli Warszawskiej, Muzeum Więzienia Pawiak, Mauzoleum Walki i Męczeństwa al. Szucha, Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 roku posiadają w swoich zbiorach obiekty, związane z danym okresem historycznym. W bieżącym numerze kwartalnika „Niepodległość i Pamięć” Robert Hasselbusch, kustosz Mauzoleum Walki Męczeństwa al. Szucha, opisuje jak obchodzono święta Bożego Narodzenia na Pawiaku w latach 1939–1945. Autor na podstawie analizy publikacji wspomnieniowych więźniów pawiackich, przedstawia czytelnikom różne aspekty celebracji świąt Narodzenia Pańskiego. W jednym z fragmentów tego artykułu, czytamy:

Okres świąt Bożego Narodzenia to czas szczególnie w kulturze chrześcijańskiej i polskiej tradycji. Charakterystyczne dla niego są między innymi spotkania w gronie rodzinnym, podczas których najbliżsi dzielą się opłatkiem i składają sobie wzajemnie życzenia. Na świątecznym stole pojawiają się określone potrawy, przykładowo ryby. Innym atrybutem opisywanego okresu jest choinka przybrana w lampki i świąteczne ozdoby. Ponadto celebracji świąt towarzyszy także wspólne śpiewanie kolęd przez uczestników wieczery. Relacje byłych więźniów Pawiaka, dotyczące okresu okupacji niemieckiej 1939–1944 wskazują, że również w warunkach więzienia śledczego gestapo osadzeni starali się w miarę możliwości obchodzić Boże Narodzenie. Niniejsza praca postara się odpowiedzieć na pytanie, jak wyglądała celebracja świąt w miejscu, takim jak Gefängnis der Sicherheitspolizei Dzielnastrasse 24, gdzie osadzeni codziennie musieli się mierzyć z groźbą śmierci i szykanami ze strony funkcjonariuszy okupacyjnego aparatu terroru¹.

---

¹ Robert Hasselbusch, *Święta Bożego Narodzenia na Pawiaku*, „Niepodległość i Pamięć” 2024, r. 31, nr 4 (88), s. 13–14.

W numerze znajdują się również inne artykuły naukowe, poświęcone wydarzeniom muzealnym organizowanym przez Muzeum Niepodległości, teksty zrealizowane na podstawie materiałów źródłowych oraz recenzje publikacji wydanych przez muzeum i inne wydawnictwa. Teksty o charakterze naukowym poświęcone są, oprócz wspomnianej celebracji świąt Bożego Narodzenia na Pawiaku, działalności ludności wyznania mojżeszowego na obszarze północnego Mazowsza podczas Powstania Listopadowego i Styczniowego, o czym pisze w swoich rozważaniach Bartosz Drejerski. Ciekawym artykułem z dziedziny historii medycyny jest tekst poświęcony gen. bryg. dr. Bronisławowi Malewskiemu autorstwa Krzysztofa i Zbigniewa Kopocińskich. Marcin Gomółka w artykule *Atak gazowy pod Legnicą – prawda czy mit?* prezentuje wyniki badań dotyczących domniemanego zastosowania przez armię mongolską broni gazowej w bitwie pod Legnicą 9 kwietnia 1241 roku. Maciej Białecki, w cyklu Biogramy Powstańców Warszawskich, przedstawia kolejną sylwetkę uczestnika tego zrywu narodowowyzwoleńczego. W dziale Muzealnictwo zostały zaprezentowane wystawy realizowane przez Muzeum Niepodległości i jego oddziały oraz spotkanie, podczas którego omówiono funkcjonowanie czasopisma „Wiadomości Bocheńskie”.

W tekstach zrealizowanych na podstawie materiałów źródłowych, publikujemy kolejny artykuł autorstwa Andrzeja Domagalskiego z cyklu Archiwum Kultury Studenckiej.

Tadeusz Skoczek